

33 стратегії війни

Війна і способи її ведення мають непохитну, невблаганну логіку: якщо ви чогось прагнете, то маєте бути готові битися за це. Володіння стратегічним мистецтвом війни зробить ваше життя спокійнішим, мирнішим і пліднішим, адже ви знатимете, якими є правила гри, та зумієте здобувати перемоги, не вдаючись до насильства. «33 стратегії війни» від Роберта Гріна, досвідченого знавця людської психології та автора світового бестселера «48 законів влади», допоможуть вам знайти вихід з будь-якого складного становища й ухвалити правильне рішення. Війну — як і будь-який інший конфлікт — ведуть і виграють завдяки стратегічному мистецтву.

РОБЕРТ ГРІН

33

**СТРАТЕГІЇ
ВІЙНИ**

Видавництво
«К Н Т»
Київ - 2024

УДК 316.6
Г 85

Robert GREENE

THE 33 STRATEGIES OF WAR

Understanding the Dark Side of the Psyche

Переклад з англійської — Святослав Чермерський

Грін, Роберт

Г 85 33 стратегії війни. / Роберт Грін. — Київ: Видавництво «КНТ», 2024. — 864 с.

ISBN 978-611-01-3033-2

Війна і способи її ведення мають непохитну, невблаганну логіку: якщо ви чогось прагнете, то маєте бути готові битися за це. Володіння стратегічним мистецтвом війни зробить ваше життя спокійнішим, мирнішим і пліднішим, адже ви знатимете, якими є правила гри, та зумієте здобувати перемоги, не вдаючись до насильства. «33 стратегії війни» від Роберта Гріна, досвідченого знавця людської психології та автора світового бестселера «48 законів влади», допоможуть вам знайти вихід з будь-якого складного становища й ухвалити правильне рішення. Війну — як і будь-який інший конфлікт — ведуть і виграють завдяки стратегічному мистецтву.

УДК 316.6

ISBN 978-611-01-3033-2

Copyright © Robert Greene and Joost Elffers, 2006.
© Видавництво «КНТ», 2024.

ПЕРЕДМОВА

Культура, до якої ми належимо, проголошує демократичні цінності. Нас закликають бути порядними по відношенню до оточуючих, пояснюють, як важливо вписуватися в групу, колектив, вчать діяти спільно з іншими людьми. З малих років ми дізнаємося, що войовничо налаштовані забіяки розплачуються за свою агресивність непопулярністю та ізоляцією. Згода і співпраця – ось що вкарбовують нам у свідомість, часом тонко, а часом і не так уже й тонко, за допомогою книжок, які розповідають, як домогтися успіху; за допомогою демонстрації життя сильних світу цього – більшість із них зображуються як люди симпатичні, добродушні й незлобиві; за допомогою наполегливого впровадження в суспільну свідомість концепції коректності. Проблема полягає в тому, що нас усіляко готують до миру, а в результаті ми абсолютно не готові до того, з чим доводиться стикатися в реальності, – до війни.

Тим часом подібні війни існують і ведуться на кількох рівнях. Безглуздо заперечувати, що в кожного є свої вороги, противники, – це цілком очевидно. Світ стає дедалі більш недоброчливим, у ньому панує дух змагальності. У політиці, бізнесі, навіть у мистецтві ми неминуче стикаємося з су-

перниками, готовими піти на все заради того, щоб домогтися успіху. Однак набагато складнішими і болючішими можуть виявитися битви, що відбуваються в нашому власному таборі. Йдеться про тих, хто, здавалося б, грає з нами в одній команді, випромінюючи доброзичливість і приязність, але при цьому потайки саботує наші інтереси і використовує колектив заради досягнення власних цілей. Інші – їх ще важче розпізнати – грають тонку гру пасивної агресії. Вони пропонують допомогу, яка, однак, так і не буває надана, або вдаються до потужної і вельми дієвої таємної зброї, змушуючи нас відчувати почуття провини. На перший погляд усе виглядає гладко і мирно, але якщо копнути трохи глибше, то виявиться, що в сучасному суспільстві кожен стоїть сам за себе; до того ж ця тенденція поширюється вельми динамічно, проникаючи навіть на рівень сімейних і любовних стосунків. Культура може заперечувати цю реальність, пропонуючи нам милостиву картинку, але ми впевнені, ми знаємо про це, ми відчуваємо, як ниють шрами, отримані в боях на цій війні.

Усе вищесказане аж ніяк не означає, що всі ми – геть уже низькі й ганебні істоти, нездатні жити згідно з ідеалами миру й безкорисливості, проте ми такі, які є. У кожного з нас трапляються спалахи агресії чи гніву, подолати які страшенно важко. У минулому люди мали надію, що про них подбає якась структура – держава, громадська організація, родина чи близькі, – але становище давно вже змінилося. Сучасний світ неухвально і безтурботний, у ньому кожному доводиться особисто дбати про себе й дотримуватися своїх інтересів. Ми не потребуємо надуманих ідеалів безконфліктності та злагоди – вони тільки заплутують справу. Сьогодні нам потрібні практичні знання та навички, які допомагають правильно поводитися в конфліктній ситуації та дають змогу виходити

переможцем із сутичок і боїв, у які ми потрапляємо чи не щодня. Йдеться зовсім не про те, щоб навчитися з силою виривати в інших те, чого нам хочеться, або, навпаки, обороняти себе. Радше про те, щоб, якщо вже справа дійде до конфлікту, навчитися мислити, навчитися прораховувати ходи, розробляти стратегію і спрямовувати власні агресивні імпульси у вірне русло, замість того, щоб пригнічувати їх або взагалі заперечувати їхню наявність. Якщо вже є ідеал, до якого варто прагнути, то це ідеал воїна-стратега, людини, здатної впоратися зі складними ситуаціями і підступами недоброзичливців завдяки вмільм і продуманим маневрам.

Багато психологів і соціологів вважають, що конфлікт – це вірний спосіб розв’язання серйозних проблем і залагодження розбіжностей. Наші життєві досягнення і невдачі можна простежити за тим, наскільки успішно (або неуспішно) ми справляємося з конфліктами, що неминуче виникають у суспільстві. Величезна більшість людей вдаються до типових способів: намагаються взагалі уникати конфліктних ситуацій, хитрують і маніпулюють оточуючими. Ці способи непродуктивні, вони не приводять у результаті ні до чого доброго, оскільки не піддаються раціональному або свідомому контролю, а часто тільки погіршують ситуацію. Воїни-стратеги діють зовсім інакше. Вони продумують усе наперед на багато ходів, щоб вирішити, від яких поєдинків краще ухилитися, а які неминучі. Вони знають, як керувати власними емоціями, як спрямувати їх у правильне русло. У разі, якщо війна неминуча, вони ведуть її так філігранно, так тонко, що відстежити їхні маніпуляції майже неможливо. Таким чином вони підтримують зовнішню миролюбність і гармонію, такі бажані в наші політкоректні часи.

Цей ідеальний спосіб ведення бойових дій бере початок від організованої війни, в якій, власне, і було винайдено, а потім доведено до досконалості мистецтво стратегії. Спочатку війни зовсім не були стратегічними. Сутички між племенами, криваві й жорстокі, мали радше формальний характер, нагадуючи своєрідний ритуал, від окремих учасників якого вимагалось продемонструвати особисту мужність і героїзм. Але племена розросталися, з'явилися народи і держави, і стало очевидно, що війни тягнуть за собою безліч прихованих витрат; вести ж їх наосліп не просто небезпечно, а загрожує повним саморуйнуванням, навіть для переможця. Так чи інакше, виникла необхідність навчитися вести війну більш раціонально.

Слово «стратегія» походить від грецького *strategos*, що буквально означає полководець. У цьому сенсі стратегію і розуміли як полководницьке мистецтво, як здатність командувати і керувати військовою кампанією загалом, ухвалювати рішення про те, які сили задіяти, коли виступати, на якому плацдармі воювати і які маневри вести, щоб домогтися переваги. У міру того як ця наука розвивалася, ставало зрозуміло: якщо стратег не шкодує зусиль на те, щоб заздалегідь все продумати і скласти план, у нього вищі шанси на перемогу. Новаторські стратегічні прийоми дозволяли перемагати навіть величезні армії – так було з Олександром Македонським, який здобув блискучу перемогу над персами. Зіткнення з талановитими супротивниками, які також розробляли стратегію, породили протиставлення: тепер, щоб домогтися переваги, доводилося ще ретельніше продумувати свої ходи, бути ще хитрішими, ще розумнішими, намагатися переграти суперника. З плином часу винаходили і розробляли все нові стратегії, полководницьке мистецтво відточувалося і вдосконалювалося.

Хоча сам термін «стратегія» грецького походження, концепція ця незмінно виникала (і виникає) в усі епохи, у будь-якій культурі. Основні правила з приводу того, як діяти під час військових епізодів, що неминуче виникають, як розробити план ведення кампанії, як що найкращим чином організувати армію, – все це можна знайти у військовому керівництві будь-якої країни, від Стародавнього Китаю до сучасної Європи. Контратака, удар із флангів, маневр на оточення, а також інші військові хитрощі відомі всім арміям світу, чи то армія Чингісхана, чи то Наполеона, чи то зулуського короля. Загалом і загалом ці правила відображають якесь універсальне, загальнолюдське військове знання, сукупність пристосованих до ситуації прийомів, застосування яких дає змогу підвищити шанси на перемогу.

Можливо, найбільшим стратегом усіх часів і народів був Сунь-цзи, давньокитайський класик, автор твору «Трактат про військове мистецтво». У його книзі, написаній, імовірно, близько IV століття до н. е., можна виявити основи практично всіх відомих стратегій, розроблених і розвинених у наступні століття. Але що об'єднує всі ці стратегії і, в очах Сунь-цзи, являє собою військове мистецтво? Такою сполучною ланкою є ідеал – перемога без кровопролиття. Граючи на психологічних слабкостях супротивника, спритними маневрами заганяючи того у завідомо вразливу позицію, викликаючи почуття тривоги, яке неминуче перейде у замішання, добрий стратег здатний зломити ворога психологічно, не доводячи до відкритої битви і капітуляції на фізичному рівні. У такому разі перемоги можна домогтися ціною значно менших витрат. А якщо армії вдається перемагати, зберігаючи водночас людські життя і ресурси, то країна, за яку воює така армія, зможе процвітати і процвітати. Безумовно, далеко не всі війни велися і

ведуться настільки успішно і продумано, але ті кампанії, де цього принципу вдавалося дотриматися (Сципій Африканський в Іспанії, Наполеон при Ульмі, Лоуренс Аравійський під час Першої світової війни), стали надбанням історії, вони виділяються із загального ряду і відповідають цьому ідеалу.

Війна – це не окреме відомство, ізольоване від суспільства, це суто людська сфера діяльності, стан, найвищою мірою знайомий кожному з нас, що виявляє як найкращі, так і найгірші риси нашої натури. До того ж війна відображає умонастрої людського суспільства. Еволюція в бік нешаблонних, скоріше нетрадиційних, але водночас набагато брудніших стратегій – партизанської війни, тероризму, – відображає аналогічну еволюцію в суспільстві, де допустимо і прийнятно практично все. Стратегії, що приносять успіх у війні, чи то припустимі, чи то неприпустимі, ґрунтуються на психології людини – завжди актуальній і такій, що не змінюється в часі, а найбільші воєнні поразки є вельми повчальними, як свідочтва людської дурості та обмеженості, що можуть проявитися в будь-якій царині. Стратегічний ідеал війни – найвищою мірою раціональні та емоційно збалансовані дії, спрямовані на перемогу безкровну і з мінімальними втратами, – має незліченну кількість застосувань у всіх сферах і безумовно актуальний для наших щоденних боїв і битв.

Нам з дитинства навіюють, що організована війна – прерогатива варварів, пережиток, що залишився людству у спадок від бурхливого минулого, щось, чого слід позбутися, чого потрібно якнайшвидше забути, немов страшний сон. Застосувати мистецтво війни в соціальному житті, скажуть нам прихильники цієї точки зору, означало б зупинити прогрес, заохотити розвиток конфліктів, сприяти чварам і розбратам між людьми. Хіба у світі й без того не вистачає агресії? Цей

аргумент звучить досить переконливо, навіть спокусливо, але він аж ніяк не справедливий. У людському суспільстві завжди знайдеться хтось агресивніший за нас із вами, хто знайде спосіб домогтися свого, дістати бажане не миттям, так катанням. Тому нам потрібно бути насторожі, ми повинні знати, як оборонятися, захищати себе від подібних типів. Завоювання цивілізації дуже скоро підуть у небуття, якщо ми не зуміємо відвоювати їх, якщо змушені будемо відступити перед тим, хто сильніше і краще воює. Справді, якщо ми будемо паціфістами перед обличчям подібних вовків, це призведе до вселенської трагедії.

У Махатми Ганді, який проповідував непотівлення як могутню зброю, пізніше з'явилася одна проста мета: звільнити Індію від британської колонізації. Але британці були розумні, і Ганді усвідомив: якщо вже застосовувати в такій ситуації непокору, то вона має бути вельми гнучкою, стратегічною, добре обміркованою і спланованою з великою винахідливістю. Він пішов на військову хитрість, назвавши непотівлення новим способом боротьби.

Для того щоб провести в життя будь-який – будь-який! – принцип, навіть принцип миру і пацифізму, ви маєте виявити готовність битися за нього, йти в бій, щоб досягти своєї мети. Недостатньо бути просто добрим, хорошим і відчувати теплі почуття до свого ідеалу. У ту саму мить, коли ви зважитесь, коли ви налаштуєтеся на перемогу, ви потрапите в царство стратегії. Війна і способи її ведення мають непохитну, невблаганну логіку: якщо ви чогось хочете або чогось прагнете, то маєте бути готовими битися за це.

Обов'язково знайдуться такі, хто скаже вам, що війна і стратегія – це предмети, які цікавлять насамперед чоловіків, особливо агресивних або тих, хто належить до можновладців.

Вивчення способів ведення війни, продовжать вони, це притаманне чоловікам, кастове заняття для тих, хто хоче домогтися могутності і самоствердитися. Подібні аргументи – небезпечна нісенітниця. Спочатку стратегія і справді була долею обраних – полководця, його штабу, монарха, жменьки придворних. Солдатів стратегії не навчали, оскільки вона не могла принести їм практичної користі на полі битви. Крім того, було б необачно озброювати рядових знаннями, здатними полегшити підготовку змови або заколоту. В епоху колоніалізму цей принцип набув розвитку: тубільців із колоній призивали на службу до армії західних країн, вони ж служили і в поліції, але навіть тих, кому вдавалося просунути по службі до вищих чинів, тримали в невіданні стосовно мистецтва стратегії – це вважалося надто небезпечним. Підтримувати уявлення про мистецтво ведення війни як про особливу спеціалізовану галузь знань, доступну лише обраним, – означає, по суті, грати на руку сильним і агресивним деспотам, які тільки й домагаються того, щоб, розділяючи й володарюючи, захопити кермо влади. Але якщо стратегія – це мистецтво досягнення результатів, втілення ідей у життя, то його слід широко поширювати, особливо серед тих, кого традиційно тримали в невіданні, зокрема й жінок. У міфах найрізноманітніших народів богинею війни була жінка, починаючи з усім відомої давньогрецької войовниці Афіни, а відсутність у жінок інтересу до стратегії та війни пояснюється аж ніяк не біологічними, а соціальними і, можливо, політичними причинами.

Не варто заперечувати переваги раціонального ведення війни або уявляти, що все це нижче вашої гідності. Набагато краще усвідомити необхідність і корисність цього знання. Володіння стратегічним мистецтвом у підсумку лише зробить ваше життя спокійнішим, мирнішим і пліднішим, адже ви

знатимете, якими є правила гри, і зумієте здобувати перемоги, не вдаючись до насильства. Ігноруючи це, ви неминуче прийдете до життя, сповненого нескінченних помилок і поразок.

Нижче наведено шість основних постулатів, на які необхідно орієнтуватися, щоб стати воїном-стратегом у повсякденному житті.

Сприймай світ таким, яким він є, а не через призму власних почуттів. У стратегії потрібно розглядати власні емоційні реакції на події як свого роду хворобу, яку потрібно вилікувати. Страх змушує нас переоцінювати ворога і йти в надто глуху оборону. Гнів і нетерпіння спонукають діяти необачно, необдумано, не використовуючи своїх можливостей повною мірою. Надмірна самовпевненість, особливо така, що розвинулася в результаті успіху, змусить зайти надто далеко. Любов і захоплення часом засліплюють, не дозволяючи помітити зрадницькі маневри тих, хто начебто перебував на вашому боці. Навіть найтонші відтінки цих почуттів здатні вплинути на сприйняття світу. Єдиний засіб – не втрачати пильності, пам'ятати про те, що емоційні реакції неминучі, помічати, коли вони виникають, і робити на них поправку. Коли вас супроводжує успіх, будьте особливо уважні й обережні. Коли сердитесь, не робіть жодних дій. Коли вам страшно, не забувайте, що ви перебільшуєте небезпеку, що загрожувє. Війна вимагає, щоб ми були справжніми реалістами і бачили речі такими, якими вони є. Що успішніше ви справлятиметеся з почуттями, що краще навчитесь компенсувати емоційні реакції, то ближче зумієте підійти до ідеалу.

Суди про людей за їхніми вчинками. Велич війни полягає в тому, що ніякими словами, ніяким ораторським мистецтвом неможливо пояснити поразку на полі брані. Полководець відправив свої війська на вірну загибель, життя були втрачені даремно, але судити його може тільки історія. Намагайтеся застосовувати цей безжалісний стандарт у повсякденному житті, судіть про людей за результатом їхніх дій, за справами, які можна побачити й оцінити, за тим, до яких маневрів вони вдаються для досягнення влади. Не важливо, що самі люди говорять про себе, – слова нічого не значать. Погляньте на те, що вони зробили; справи не брешуть, збрехати вчинком неможливо. Але ту саму логіку ви маєте застосувати й до самого себе. Озираючись назад, аналізуючи свої невдачі й поразки, ви зможете точно визначити, у чому крилася помилка і що сьогодні ви зробили б по-іншому. Звинувачувати в провалах слід тільки себе, а не нечесного супротивника. Ви несете відповідальність і за хороше, і за погане у своєму житті. Виходячи з цього, розцінюйте все, що роблять оточуючі, як стратегічний маневр, спробу домогтися перемоги. Ті, наприклад, хто звинувачує вас у нечесній грі, змушує мучитися почуттям провини, розмірковує про мораль і справедливість, намагаються домогтися переваги на шаховій дошці.

Покладайся на власну зброю. У пошуках життєвого успіху люди намагаються спиратися на те, що здається їм простим і зрозумілим, або на те, з чим вони вже мали справу раніше. Це може зводитися до того, щоб накопичити грошей, до великих зв'язків, підвищеного інтересу до нових технологій і тих переваг, які вони дають. Але все це речі приземлені, суто матеріалістичні, технічні. А справжня стратегія лежить у сфері психології – це питання розуму, а не фізичної сили. Усе

в житті у вас може бути відібрано – та, власне, й буде відібрано в певний момент. Матеріальні цінності можуть зникнути, останні досягнення науки і техніки зрештою застарівають, прихильники та однодумці можуть кинути. Але якщо ваш розум напоготові, якщо ви озброєні знанням про те, як вести війну, цього у вас не відняти нікому. Навіть перебуваючи в найжорстокішій кризі, ви зумієте знайти вихід, ухвалити правильне рішення. Маючи в своєму розпорядженні вищі стратегічні знання, ви зумієте надати своїм маневрам незламної потужності. Як сказав Сунь-цзи: «Непереможність укладена в собі самому».

Поклоняйся Афіні, а не Аресу. У давньогрецькій міфології найрозумнішою з усіх безсмертних була богиня Метіда. Зевс, не бажаючи допустити, щоб вона перехитрила його і перемогла, одружився з нею, після чого проковтнув цілком, сподіваючись перейняти її мудрість. Але Метіда була вагітна від Зевса богинею Афіною, і та, народившись, вийшла з його чола. Афіна успадкувала від матері хитромудрість, а від батька – склад розуму воїна. Греки поклонялися їй як богині стратегічної війни, а її улюбленцем серед смертних був хитромудрий Одиссей. Інша справа Арес: бог війни в її прямому і жорсткому вираженні. Греки побоювалися і зневажали Ареса і... обожнювали Афіну, яка завжди застосовувала на війні тонкість і розум, вже їй-то було не позичати цього. У війні не потрібні насильство, жорстокість. Вам не потрібно йти по трупах, витрачаючи людські життя і кошти. Розсудливість і розум, перемога без кровопролиття, досягнута з їхньою допомогою, – ось який ідеал. Ареси нашого світу, як правило, недалекого розуму, їх легко збити з пантелику. Намагайтеся, подібно до Афіни, завжди випереджати ворога хоча б на крок,

щоб ваші дії були для нього незрозумілі. Ваша мета – перемішати філософію і військове мистецтво, перетворивши їх на єдине і незламне ціле.

Намагайся побачити все поле бою з висоти. У військовій справі стратегія – це мистецтво керувати операцією в цілому. Тактика, з іншого боку, це вміння розподілити сили, вміння керувати армією безпосередньо під час бою, миттєво реагуючи на зміну ситуації і застосовуючись до неї. Більшість із нас у повсякденному житті тактики, а не стратеги. Потрапляючи в конфліктні ситуації, ми настільки грузнемо в них, що здатні думати лише про те, як би не програти в битві, в яку вже вступили. Мислити стратегічно важко, противно природі. Ви можете думати про себе як про стратега, а насправді ледь дотягуєте до тактика. Щоб здобути владу, яку може принести тільки і тільки стратегія, спробуйте піднятися над полем бою, обміркуйте хід кампанії загалом, зосередьтеся на віддалених, загальних задачах, відмовтеся від звичного способу дій, що зводяться до безпосередньої реакції на сьогохвилинну обстановку, – адже ми нерідко потрапляємо у цю пастку у багатьох боях впродовж життя. Якщо постійно пам'ятати про глобальні цілі, буде простіше визначати, коли кидатися в атаку, а коли краще відступити. Цей підхід не тільки істотно спрощує ухвалення тактичних рішень у повсякденному житті, а й робить їх більш осмисленими. Тактики приземлені і страждають відсутністю уяви; стратег легкий на підйом, йому властиві далекоглядність і широкий кругозір.

Надай своїй війні символічного сенсу. Воювати нам доводиться постійно, щодня – така реальність, усі живі істоти борються, щоб вижити. Але найбільша битва з усіх – це битва

із самим собою, зі своїми слабкостями, емоціями, з браком рішучості доводити розпочате до кінця. Ви повинні рішуче оголосити війну самому собі. Будучи воїном у житті, ви навчитеся вітати битви, не цуратися конфліктів, бачити в них спосіб довести правоту й продемонструвати свої можливості, відшліфувати вміння, набути звичаю й досвіду. Замість того щоб придушувати сумніви, заганяти страхи в глибину душі, киньте їм виклик і отримайте перемогу. Ви прагнете нових випробувань і тому охоче вступаєте в нові битви. Ви виховуєте в собі дух воїна, але, лише постійно вправляючись, можна досягти в цьому успіху.

«33 стратегії війни» – це квінтесенція безсмертної мудрості, що міститься в уроках і способах ведення війни. Мета книжки – озброїти читача практичними знаннями, які, своєю чергою, нададуть незліченні можливості та переваги в сутичках із непомітними й невловимими воїнами, які день за днем атакують нас упродовж життя.

Кожен розділ являє собою опис стратегії, спрямованої на розв'язання якоїсь певної проблеми з числа тих, з якими нам нерідко доводиться стикатися в реальності. Це, наприклад, такі проблеми, як необхідність вести в бій неорганізовану армію, що не бажає битися, розтрата сил у спробі битися одразу на багатьох фронтах, відчуття безсилля через розбіжність задуманого і реальності, невміння уникнути ситуацій, з яких важко знайти вихід. Ви можете вибрати і прочитати ті розділи, які стосуються конкретної проблеми, актуальної для вас на цей момент. Ще краще, якщо ви познайомитеся з усіма стратегіями і засвоїте їх, зробивши частиною свого інтелектуального арсеналу. Навіть якщо ви прагнете уникати боїв, не вступаючи у війну, багато що виявиться корисним, допоможе зберегти пильність і вміло діяти в обороні, коли атакує про-

тивна сторона. У будь-якому разі, перед вами – не доктрина і не формули для зазубрювання напам'ять, а дещо інше: підмога для того, щоб зорієнтуватися в бою, насіння, що, вкоренившись, навчать думати про себе, допоможуть народитися вашому внутрішньому стратегу.

Самі стратегії запозичені з біографій і праць найвидатніших полководців усіх часів і народів (серед них Олександр Македонський, Ганнібал, Чингісхан, Наполеон Бонапарт, Шака Зулу, генерал Вільям Текумсе Шерман, Ервін Ромель, Во Нгуєн Дьяп), а також найдосвідченіших стратегів, які увійшли в історію (Сунь-цзи, Міямото Мусаші, Карл фон Клаузевіц, Ардан дю Пік, Лоуренс Аравійський, полковник Джон Бойд). Вони збудовані в певному порядку – від базових стратегій класичної війни до брудних, нетрадиційних стратегій сучасності.

Книгу поділено на п'ять частин: війна із самим собою (як підготувати свій розум і дух до битви); війна організаційна (як зібрати й надихнути свою армію); оборонні дії; наступальні дії та нетрадиційна (брудна) війна.

Кожен розділ проілюстровано прикладами не тільки власне з історії війн, а й зі сфери політики (Маргарет Тетчер), культури (Альфред Гічкок), спорту (Мохаммед Алі) і бізнесу (Джон Д. Рокфеллер), які демонструють тісний взаємозв'язок між війною і суспільством. Ці стратегії застосовні для бойових дій на будь-якому рівні: чи то боротьба за хорошу організацію, чи то битви в бізнесі, чи то корпоративна політика, чи то навіть особисті взаємини.

Нарешті, останнє: стратегія – це мистецтво, яке вимагає не тільки іншого способу мислення, а й досконалого іншого підходу до життя загалом.

Дуже й дуже часто, на жаль, виникає розрив, навіть прірва між нашими думками й пізнаннями, з одного боку, та нашим реальним життям, з іншого. Ми вбираємо факти і знання, наш ментальний простір заповнює інформація, але все це лежить мертвим вантажем. Ми читаємо книжки, які нас розважають, але не мають застосування до реального життя. Ми знайомі з безліччю благородних ідей, які ніяк не втілюються на практиці. У кожного є власний багатий досвід – проте не осмислений до кінця, що не надихає нас, досвід, уроки якого ми так бездарно ігноруємо. Стратегія вимагає постійного контакту між двома цими складовими. Вона являє собою практичне знання у вищій його формі. Події, що відбуваються в житті, не мають жодного значення, якщо ви глибоко і всерйоз не роздумуєте про них, а ідеї, почерпнуті з книжок, нічого не варті, якщо ви не застосовуєте їх у житті. У стратегії все, що є в житті, – це гра, яку ведете ви. Гра ця цікава, вона хвилює і захоплює, але вимагає до себе серйозної уваги. Ставки дуже, дуже високі. Те, що ви знаєте, потрібно вміти перетворювати на дії, а дії, аналізуючи, перетворювати на знання. За такого підходу стратегія стане вашим супутником на все життя, надасть йому особливого сенсу, стане джерелом постійної насолоди, якої зазнає кожен унаслідок подолання труднощів і розв’язання проблем.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
----------------	---

ЧАСТИНА I ВНУТРІШНЯ ВІЙНА

Стратегія 1 ОГОЛОСИ ВІЙНУ ВОРОГАМ: СТРАТЕГІЯ ПРОТИЛЕЖНОСТЕЙ.....	20
Стратегія 2 НЕ ЖИВИ МИНУЛИМИ БИТВАМИ: СТРАТЕГІЯ УЯВНОЇ ПАРТИЗАНСЬКОЇ ВІЙНИ	43
Стратегія 3 НЕ ВТРАЧАЙ ГОЛОВИ В СУМ'ЯТТІ ПОДІЙ: СТРАТЕГІЯ ВРІВНОВАЖЕНОСТІ	64
Стратегія 4 СТВОРИ БЕЗВИХІДНЕ СТАНОВИЩЕ: СТРАТЕГІЯ «ТЕРИТОРІЇ СМЕРТІ»	91

ЧАСТИНА II ОРГАНІЗАЦІЙНА (КОМАНДНА) ВІЙНА

Стратегія 5 НЕ ПОТРАПЛЯЙ У КАПКАН КОЛЕКТИВНОГО МИСЛЕННЯ: СТРАТЕГІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ.....	112
Стратегія 6 РОЗПОДІЛЯЙ СИЛИ: СТРАТЕГІЯ КОНТРОЛЬОВАНОГО ХАОСУ.....	137
Стратегія 7 ПЕРЕТВОРИ СВОЮ ВІЙНУ НА ХРЕСТОВИЙ ПОХІД: СТРАТЕГІЯ МОРАЛІ	156

ЧАСТИНА III ОБОРОННА ВІЙНА

Стратегія 8	
ТВЕРЕЗО ОЦІНЮЙ СВОЇ СИЛИ: СТРАТЕГІЯ РОЗУМНОЇ ЕКОНОМІЇ	190
Стратегія 9	
БИЙ ПРОТИВНИКА ЙОГО Ж ЗБРОЄЮ: СТРАТЕГІЯ КОНТРАТАКИ	215
Стратегія 10	
НАПУСТИ НА СЕБЕ ГРІЗНИЙ ВИГЛЯД: СТРАТЕГІЯ ЗАЛЯКУВАННЯ	241
Стратегія 11	
ПОЖЕРТВУЙ ТЕРИТОРІЄЮ, ЩОБ ВИГРАТИ ЧАС: СТРАТЕГІЯ НЕВТРУЧАННЯ	268

ЧАСТИНА IV НАСТУПАЛЬНА ВІЙНА

Стратегія 12	
ПРОГРАЙ БИТВУ, АЛЕ ВИГРАЙ ВІЙНУ: ДОВГОСТРОКОВА СТРАТЕГІЯ.....	285
Стратегія 13	
ДІЗНАЙСЯ СВОГО ВОРОГА: СТРАТЕГІЯ РОЗВІДКИ	321
Стратегія 14	
ПРИГОЛОМШИ ВОРОГА ШВИДКІСТЮ І РАПТОВІСТЮ: СТРАТЕГІЯ БЛІЦКРИГУ	348
Стратегія 15	
КЕРУЙ ПЕРЕБІГОМ ПОДІЙ: СТРАТЕГІЯ ФОРСУВАННЯ	361
Стратегія 16	
БИЙ ПО БОЛЬОВИХ ТОЧКАХ: СТРАТЕГІЯ ЦЕНТРУ ВАГИ.....	392
Стратегія 17	
РОЗБИЙ СУПРОТИВНИКІВ ПООДИНЦІ: СТРАТЕГІЯ «РОЗДІЛЯЙ І ВОЛОДАРЮЙ» ..	409
Стратегія 18	
ВИЯВИ Й АТАКУЙ НЕЗАХИЩЕНІ ФЛАНГИ ПРОТИВНИКА: СТРАТЕГІЯ ОБХІДНОГО ШЛЯХУ	439
Стратегія 19	
ОТОЧИ ВОРОГА: СТРАТЕГІЯ ПОВНОГО ЗНИЩЕННЯ	463
Стратегія 20	
МАНЕВРУЙ, ВИМОТУЮЧИ ПРОТИВНИКА: СТРАТЕГІЯ ДОЗРІЛОГО ПЛОДУ	482

Стратегія 21	
ВИКОРИСТОВУЙ ПЕРЕГОВОРИ, ЩОБ ДОМОГТИСЯ СВОГО: СТРАТЕГІЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ВІЙНИ.....	517

Стратегія 22	
НАВЧИСЯ ПРАВИЛЬНО ЗАВЕРШУВАТИ РОЗПОЧАТЕ: СТРАТЕГІЯ ВІДХОДУ	541

ЧАСТИНА V НЕТРАДИЦІЙНА (БРУДНА) ВІЙНА

Стратегія 23	
ПЕРЕМІШАЙ ФАКТИ І ВИГАДКУ: СТРАТЕГІЯ СПОТВОРЕНОГО СПРИЙНЯТТЯ	571

Стратегія 24	
РОБИ ТЕ, ЧОГО НАЙМЕНШЕ ОЧІКУЮТЬ: СТРАТЕГІЯ ОЧЕВИДНОГО - НЕЙМОВІРНОГО.....	596

Стратегія 25	
ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ МОРАЛЬНОСТІ: СТРАТЕГІЯ БЛАГОЧЕСТЯ.....	633

Стратегія 26	
ЗАЛИШ ВОРОГА БЕЗ ОБ'ЄКТА НАПАДУ: СТРАТЕГІЯ ВАКУУМУ	654

Стратегія 27	
ВДАВАЙ, ЩО ПРАЦЮЄШ НА БЛАГО ІНШИХ, ОДНОЧАСНО ПРОСУВАЮЧИ ВЛАСНІ ІНТЕРЕСИ: СТРАТЕГІЯ ОБ'ЄДНАННЯ	677

Стратегія 28	
НЕ ШКОДУЙ ДЛЯ ВОРОГІВ МОТУЗКИ, ЩОБ ВОНИ ЗМОГЛИ ПОВІСИТИСЯ: СТРАТЕГІЯ ВИПЕРЕДЖЕННЯ	706

Стратегія 29	
ВІДКУШУЙ ПОТРОХУ: СТРАТЕГІЯ ДОКОНАНОГО ФАКТУ	734

Стратегія 30	
ПРОНИКАЙ В РОЗУМИ: ІНФОРМАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ.....	750

Стратегія 31	
ЗРУЙНУЙ ВОРОГА ЗСЕРЕДИНИ: СТРАТЕГІЯ ВНУТРІШНЬОГО ФРОНТУ	777

Стратегія 32	
ВОЛОДАРЮЙ, ЗОВНІ ПІДКОРЯЮЧИСЬ: СТРАТЕГІЯ ПАСИВНОЇ АГРЕСІЇ.....	799

Стратегія 33	
СІЯТИ НЕВПЕВНЕНІСТЬ І РОЗГУБЛЕНІСТЬ, ЗАЛЯКУВАТИ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕРОРУ: СТРАТЕГІЯ ЛАНЦЮГОВОЇ РЕАКЦІЇ	827

ЛІТЕРАТУРА	854
-------------------------	------------

ПОПУЛЯРНЕ ВИДАННЯ

РОБЕРТ ГРІН

33
СТРАТЕГІЇ
ВІЙНИ

Переклад з англійської — Святослав Чемерський

Підписано до друку 15.01.2024 р. Формат 60x84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 53,85. Тираж 300 прим.

ТОВ «КНТ»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 581 від 03.08.2001 р.

Книги, які можуть вас зацікавити

Стратегія: логіка війни та миру

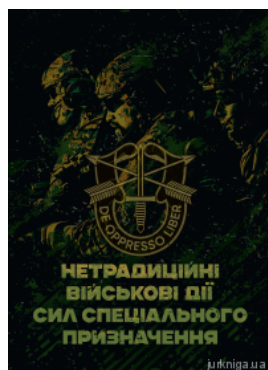
Забезпечення особистої кібербезпеки військовослужбовця

Як перемогти на полі бою. 25 ключових тактик усіх часів. 3 28 планами ведення бою

Лис пустелі. Генерал-фельдмаршал Ервін Роммель

Нетрадиційні військові дії сил спеціального призначення

Статути Збройних сил України. Збірник законів. Алерта

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт →](#)